

11.11.2022

Høring av forslag til evalueringstema og evalueringsspørsmål—NOKUTs evaluering av grunnskolelærerutdanningene for trinn 1-7 og 5-10

Vi takker for invitasjonen til å avgi uttalelse i forbindelse med ovenfor nevnte høring. STEP er et forsknings- og samarbeidsprosjekt som er finansiert av midler fra Norges forskningsråd. Prosjektperioden strekker seg over fire år fra og med mars 2021 til mars 2025. Partnerne i prosjektet er Universitetet i Sørøst-Norge (USN), Universitetet i Tromsø (UiT) - Norges Arktiske Universitet, KS - Kommunesektorens interesseorganisasjon og Utdanningsforbundet og deres studentorganisasjon Pedagogstudentene. Formålet med STEP er å utvikle forsknings- og erfaringsbasert kunnskap med sikte på å forebygge frafall fra læreryrket, stimulere til debatt og bidra til tiltak som gjør at de nyutdannede lærerne i skolen får brukt og utviklet sin kompetanse individuelt og i profesjonsfellesskapet i skolen.

Medarbeiderne i STEP representerer ulike organisasjoner som også er egne høringsinstanser. Vi uttaler oss derfor som deltakere i prosjektet STEP, og ikke på vegne av våre respektive organisasjoner.

Vi viser for øvrig til rapporten *Lærerstudenters forventninger til arbeidet som profesjonelle lærere i skolen* som kan gi relevante innspill til evalueringen av den nye grunnskolelærerutdanningen.¹

Innledningsvis vil vi dele noen generelle synspunkter på struktur og innhold i høringsutkastet. Høringsdokumentet er strukturert med utgangspunkt i fire overordnede temaer: 1) masteroppgaven, 2) integrert, forskningsbasert og profesjonsrettet utdanning, 3) fagmiljø og 4) grunnskolelærerutdanningenes oppbygging og utforming. Slik hvert enkelt tema er rammet inn, finner vi at dette samlet sett kan fange opp de meste sentrale elementene i reformen og følgelig danne et godt grunnlag for det videre evalueringsarbeidet. Det er mulig at

---

¹ <https://openarchive.usn.no/usn-xmlui/handle/11250/3028158>

rekkefølgen i temaene er tilfeldig valgt, men slik vi ser det er det som er angitt som tema 1, dvs. masteroppgaven, kontekstuell sett et deltema bør sees i lys av de øvrige tematiske områdene.

Vi er bedt om å forholde oss til følgende momenter knyttet til hvert enkelt av de tematiske hovedområdene:

- *Hvilke aspekter ved hvert tema mener dere er de viktigste?*
- *Stiller vi de riktige spørsmålene i lys av dette? Bør spørsmålene innenfor hvert tema formuleres på en annen måte?*
- *Hva kan vi ta bort for å avgrense temaene?*
- *Har dere andre innspill?*

Integrert, forskningsbasert og profesjonsrettet utdanning

Dette er et overordnet tema som rammer inn og har avgjørende betydning for en rekke andre viktige formål og målområder for den nye grunnskolelærerutdanningen. Samtidig er det et forskningsfelt der det også i norsk kontekst foreligger forskning som avdekker vesentlige utfordringer både internt i utdanningen og i overgangen fra utdanningen til arbeidet som nye lærere i skolen.

Forskningsspørsmålet som styrer evalueringsarbeidet, fokuserer kun på integrasjon og profesjonsretting internt i utdanningen. Slik vi ser det er det ikke hensiktsmessig å holde dette adskilt fra vurderinger knyttet til sammenhengen mellom profesjonsutdanning og yrkesfelt. I siste instans er det studentenes erfarte læreplan som avgjør utfallet mht. intern og ekstern koherens i utdanningen. Forskningsspørsmålet er svært generelt formulert og vil kreve ytterligere utdyping og spissing med sikte på å utvikle gode evalueringsredskaper. Dette arbeidet må også bygge på den forskningen som allerede foreligger på feltet.

Vi vil særlig framheve betydningen av evaluering og tiltak rettet mot integrasjon og sammenheng mellom den delen av lærerutdanningen som foregår i skolene (praksisopplæringen) og den som foregår på campus. Dette bør i særlig grad rette seg mot strukturer, stillinger og roller som tilrettelegger og fasiliteter dialogen mellom alle involverte aktører i fora som ofte refereres til som «det tredje rom».

Vi viser også til ekspertutvalgets utredning der det under overskriften «anbefalinger om programdesign og integrering» pekes på behovet for å bygge en felles visjon om hva som kjennetegner god undervisning og «den gode lærere». Dette handler om å skape et felles

grunnlag for en helhetlig progresjon og sammenheng i studentenes læringsbaner i alle deler av utdanningen. I evalueringsarbeidet både i tema 1, 3 og 4 bør det legges vekt på å løfte fram tiltak og prosjekter i lærerutdanningen som retter seg direkte mot dette. Vi viser eksempelvis til stikkord som partnerskap, forskningssirkler og lærere i kombinasjonsstillinger.²

Fagmiljø

I høringsutkastet understrekes det at begrepet fagmiljø omfatter både den delen av undervisningen som foregår på campus og den som er lagt til praksisskolene og at kompetansen må heves i begge deler. Likevel gis følgende avgrensning: «I denne evalueringen ønsker vi å løfte frem spesifikt den delen av undervisernes kompetanse som brukes på campus». Vi finner en slik avgrensning problematisk. En hovedutfordring i en integrert og profesjonsrettet lærerutdanning kan sammenfattes i behovet for mer praksisrettet teori og mer teoriinformert praksis. Dette er viktig blant annet for å styrke studentenes opplevelse av relevans i arbeidet med masteroppgavene.

Spørsmålene dekker feltet bra, men det bør komme tydeligere fram at oppgaven er treleddet: utvikle praksisfeltets kompetanse mht. veiledning og forskerblikk, styrke dobbeltkompetansen (fag og profesjonsretting) til de som underviser i fag og åpne for samarbeidsarenaer der lærerutdannere i praksisfeltet og på campus med komplementære kompetanser arbeider sammen om å undervise og veilede studentene.

Innenfor dette temaområdet er det spesielt viktig å arbeide ut fra et systemisk perspektiv, og vi ser ikke behov for ytterligere avgrensning.

Grunnskolelærerutdanningenes oppbygging og utforming

I dette temaet kobles det tydelig mellom evalueringen og strategier for utvikling av kvalitet i utdanningen. Det er viktig å løfte fram eksemplene på gode tiltak og praksiser, men samtidig er effekten av å kopiere andres ordninger ofte kortvarig og begrenset dersom man ikke samtidig adresserer de grunnleggende utfordringene i utdanningen.

Endringsarbeid i komplekse organisasjoner som lærerutdanningen krever klare mål, tydelig faglig ledelse og en direkte kobling mellom evaluering/følgforskning og utviklingsrettede tiltak i alle deler av utdanningen. UH-institusjonenes kompetanse og praksiser på dette feltet bør evalueres. Det bør også foreligge en nasjonal strategi som støtter og stimulerer det

---

² <https://openarchive.usn.no/usn-xmlui/handle/11250/2630869>

utviklings- og fornyelsesarbeidet som foregår nasjonalt. Det er avgjørende å finne en bærekraftig balanse mellom sentral tilrettelegging og stimuleringsiltak og et erfart handlingsrom og eieforhold på lokalt nivå.

Problemstillinger knyttet til arbeidet med masteroppgavene gis stor plass i beskrivelsen av dette emnet. Ett av de foreløpige funnene fra forskningsarbeidet i STEP peker i retning av at mange studenter, særlig ved oppstarten av det 5. studieåret, er skeptiske med tanke på den mulige relevansen og nytten av det arbeidet de står foran. Mange gir uttrykk for at arbeidet med oppgaven i for stor grad strukturelt sett avgrenses til ytterligere fordypning i fag. Flere etterlyser mer anledning til å arbeide med fagovergripende temaer som individuelle opplæringsplaner, hjem-skolesamarbeid, kontaktlærerrollen, relasjonskompetanse og klasseledelse. Dette bør følges opp i evalueringen.

Beskrivelsen av evalueringsfokusene mht. masteroppgaven speiler i stor grad en forståelsesramme som er vel kjent i academia med stor vekt på innsikt i vitenskapsteori og metode og tematisk spissing. I evalueringen bør man slik vi ser det også løfte fram eksempler på tilnæringsmåter og arbeidsformer som vektlegger kollektive læreprosesser og temaer med høy grad av relevans for lagarbeid, profesjonsfelleskap og rollen som den forskende lærer. Praksisfeltet bør i sterkere grad inn i prosessene knyttet til masteroppgaven for å sikre relevans og profesjonsretting.

Masteroppgaven

Som nevnt må arbeidet med masteroppgaven sees i lys av de øvrige temaene i evalueringen av utdanningen. Vi har derfor allerede kommentert aspekter ved masteroppgavene i teksten ovenfor. Sammenfattet peker vi på behovet for å knytte studentenes arbeid masteroppgaven tettere opp mot et likeverdig og komplementært samarbeid mellom praksisskoler og den delen av lærerutdanningen som foregår på campus. I evalueringen bør man derfor løfte fram gode eksempler og ideer på hvordan dette tilrettelegges og gjennomføres. Evalueringen bør også belyse hvorvidt de rammene som er gitt for arbeidet med masteroppgaven gir studenter tilstrekkelig rom til å arbeide med temaer de selv opplever som didaktisk relevante.

Foreløpige funn fra STEP tyder på at avgangsstudentene er usikre på hvilken kompetanse arbeidet med masteroppgaven vil gi dem. Det vil derfor være vesentlig å tematisere hvordan studieprogrammene i større grad kan inkludere praksisfeltet i arbeidsprosessene knyttet til masteroppgavene. Evalueringsspørsmålene bør formuleres slik at samarbeid, profesjonsfelleskap, gjerne på tvers av UH-institusjon og praksisfelt tematiseres. Nyten av

og erfaringer med kollektive veiledningsstrategier og studentaktive arbeidsformer som inkluderer fagfellevurderinger fra medstudenter bør tematiseres i evalueringen.

I høringsutkastet hevdes det at «det er for tidlig å evaluere i hvilken grad utdanningsinstitusjonene «lykkes med å utdanne forskende lærere, da de fleste uteksaminerte sine første masterstudenter i 2022.» Vi er sterkt uenige i dette. Arbeidet med masteroppgaven har flere formål, og ett av disse er å utdanne lærere med forskerblikk og analytisk kompetanse. Helt siden midten av 1980-tallet har et stort antall skoler drevet med skolebasert vurdering og målrettet utviklingsarbeid med sikte på profesjonell læring og utvikling. Videre har man innenfor nasjonale prosjekter knyttet til skoleutvikling i en rekke år understreket betydningen av et tett samarbeid mellom skolene og lærutdanningene på dette feltet. Prosjekter som «Ungdomstrinn i utvikling» og «DEKOMP» er bare to av mange eksempler på samarbeid på dette.

Utvikling av forskerkompetanse i grunnskolelærerutdanningen er ikke et mål i seg selv, men må fra første dag i utdanning sees i sammenheng med rollen som forskende lærer og kvalitetsutvikling i skolen som en organisasjon. I de fleste drøftinger av hva som kjennetegner læreryrket som en profesjon, pekes det på kompetanse i å forske på egen praksis som ett av kjerneområdene. De fleste UH-institusjoner som tilbyr lærerutdanning har bred praktisk og teoretisk kompetanse på feltet aksjonslæring og aksjonsforskning, og dette kan trekkes inn i undervisningen av studentene og samarbeidet med praksisskolene. Dette bør derfor være et sentralt element i evalueringen av den nye grunnskolelærerutdanningen også som en del av profesjons- og praksisrettingen av studentenes arbeid med masteroppgavene.